

OBCHODNÍ AKADEMIE

Praha 2, Vinohradská 38

Projekt OPPA

CZ.2.17/3.1.00/34171

Evropský sociální fond. Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti.

Název exkurze	Sloh románský a gotický Typ: tematická, památková, 17 zastávek
Organizace	Začátek: metro A „Můstek“ Náklady: á 0 Kč Konec: metro B „Náměstí Republiky“ Délka: 4,1 km, 2.30 hod
Hlavní pojmy	Románský sloh, gotika raná, vrcholná a vladislavská, středověké město, basilika, vertikálita, opěrný pilíř, valená a křížová klenba, žebra, Petr Parléř, Matěj Rejsek, kostel sv. Martina ve zdi, Betlémská kaple, Karlův most, palác pánů z Kunštátu, Staroměstská radnice, Staronová synagoga, Týnský chrám, Prašná brána
Přílohy	Plán trasy, Metodické pokyny, Procvičovací test

č.	přesun	zastáv.	Výklad
1	METRO Můst. A	vestibul Na Můs.	ZAHÁJENÍ EXKURZE: přivítání, představení lektora, prezenze, popis programu
2	na místě	pozůstatky hradeb	STŘEDOVĚKÉ PRAŽSKÉ OPEVNĚNÍ – Staré Město obehnáno hradbami a příkopem , později zasypaným – ulice Na Příkopě; odkryté pozůstatky románské hradby z lomového kamene, přes příkop raně gotický můstek – později sloužil jako zeď sklepení, dnes ulice Na Můstku
3	vzhůru po eskal., ulicí Na Můstku a dále vL	podloubí na rohu Rytířské a Uhel. trhu	UHELNÝ TRH – na náměstí se konaly trhy, názvy připomínají, s čím se obchodovalo Měšťanské domy – původně domy bohatých německých měšťanů, byli obklopeni nepřátelskými chudšími Čechy, domy opevněné, v pozdějších slozích přestavěné, z gotiky dochované podloubí s křížovou klenbou
4	podél náměstí, 1.ul. vL	před hl. vch. do kostela	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 1 Sv. Martin ve zdi – <i>název, znaky gotiky, pseudobasilika, přijímání pod obojí</i>
5	1.ul. vP, pak 1. ul. vL	střed náměstí	BETLÉMSKÉ NÁMĚSTÍ – kolem čtvrt česky mluvící chudiny, žebráci, nevěstky; prostitutky navracel k řádnému životu Jan Milíč z Kroměříže, předchůdce Husův Betlémská kaple – gotická stavba určená ke kázáním v českém jazyce, v l. 1402-1413 zde působil M. Jan Hus <ul style="list-style-type: none"> • <u>znaky gotiky</u> – vertikalita (směr do výšky, štíhlost; hlavní znak gotiky) zdůrazněná vysokým štítem, vysoká okna s lomeným obloukem, opěrné pilíře • původní kaple zbořena r. 1786, nově zbudována z železobetonu na počátku 50. let 20. stol. jako památník husitství, protože komunisté interpretovali husitství jako prvopočátek boje za sociální spravedlnost
6	naproti do Konviktské	roh ulic naproti rotundě	→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 2 Rotunda sv. Kříže – <i>znaky rotundy, znaky románského slohu</i>
7	2.ul.vL a hned vP po schodišti vzhůru, pak vP	v parku	POMNÍK CÍSAŘE FRANTIŠKA I. či KRANNEROVA FONTÁNA ¹⁸⁵⁰ – novogot. , inspir. podobnou got. kašnou v Norimberku, arch. Jos.Ondř. Kranner, soch. Jos. Max <ul style="list-style-type: none"> • <u>znaky novogotiky</u> – přesná nápodoba g. prvků, zejm. vertikalita, např. tvar fiály • sochy gotice neodpovídají, alegoricky znázorňují české kraje (<i>na pilířích</i>), Prahu (<i>směrem k řece</i>) a zemi prospěšné činnosti (<i>umístěné výše</i>), někdy se označují za Hold českých stavů • bronzová socha Františka I. byla terčem protihabsburských útoků, po vzniku Československa odstraněna, r. 2003 opět zde (kopie)

8	přes ulici na nábřeží	u zábradlí	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 3 Smetanovo nábřeží – Karlův most – znaky gotiky, legenda, výhled na Prahu – gotické stavby</p>
9	rovně po nábřeží po proudu řeky podél tramvaje	u pomníku Karla IV.	<p>KŘÍŽOVNICKÉ NÁM. - název dle rytíř. řádu křižovníků s červenou hvězdou, zal. sv. Anež. ^{13.stol.}, dodnes žijí zde v bar. klášteře, v něm zazděna román. věž Juditina mostu Staroměstská Mostecká věž ^{kol.1380} – vrcholná gotika, stavitel a sochař P. Parlér, sloužila k obraně města i k reprezentaci panovnické moci Lucemburků, erby zemí, kde vládli, usp. od středu do stran dle významu, zL 3xSlezsko, Morava, Sv.ř.římská, Čechy, Lucembursko, 3xLužice, sochy K. IV. a Václ. IV., nad nimi sv.Vít, nahoře sv.Vojtěch a sv. Zikmund, strnulé, ale pro real. pohled zespoda mají větší hlavy, lom.oblouk zdobený kraby, v bráně žebrová klenba s trojpraprsky, svorník ve tvaru koruny, původní gotická výmalba zrekonstruována v 19. století Pomník Karla IV. jako zakladatele university¹⁸⁴⁸ – autoři Hähnel a Burgschmiet, sedící postavy nejsou manželky, ale alegorie fakult: filosofická, theologická, právnická, lékařská, dle atributů, které drží (úkol pro studenty), stojící sochy významní dvořané</p>
10	přes křižovat. rovně, 1.ul.vP, 1ul.vL	Řetězová ul., uprostřed vL brána	<p>PALÁC PÁNŮ Z KUNŠTÁTU A Z PODĚBRAD (<i>návštěvu je třeba telef. domluvit</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> • románský dvorec, dochované přízemí (dnes suterén) a část patra, sídlil zde Jiří z P. před zvolením za č. krále, přestavby got. – klas., dnes galerie a luxus. byty • interiér: portály, 3 místnosti s křížovou klenbou, podepřenou pilíři (<i>hranaté</i>) a sloupy (<i>kulaté</i>) s drápky na patkách, obložení stěn kvádry z opuky, malá okna, 2 dochované krby (<i>takřka světový unikát</i>)
11	na konci ul. vP a hned vL, dál rovně přes Malé na Star.nám.	před orlojem	<p>STAROMĚSTSKÁ RADNICE (jih) – sídlo městské samosprávy od doby Lucemburků, ke got. části později připojeny renes.domy, sklepení část. román. a got.</p> <ul style="list-style-type: none"> • věž¹³⁶⁴ – gotická, na východě rozšířena kaplí, upr. novogoticky v 19.st. • orloj¹⁴¹⁰ – dílo Mikuláše z Kadaně, ukazuje středoevr., babylonský a hvězdný čas, pohybl.sochy 12 apoštolů, <i>níže</i> zL Marnivec, Lakomec, Smrtka a Turek, legenda: úd. tvůrce mistr Hanuš oslepen, aby totéž nevytvořil jinde, ze msty orloj zastavil • vladislavská gotika – soch. výzdoba orloje (suchý vinný keř), vL portál s lom. obl. tvaru oslího hřbetu, vL okno zdob. kamenickými figurkami Matěje Rejska
12	vP	mezi arkýřem a torzem	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 4 Staroměstská radnice (východ) – <i>kaple, tvar got. soch, torzo novogotického křídla, Jan Želivský, 27 křížů</i></p>
13	vP přes náměstí, rovně Pařížskou, 3.ul. vL	před vstupem do synag.	<p>ŽIDOVSKÉ MĚSTO (GHETTO) – židé od středověku v izolaci od křesťanů, do společnosti se je snažil začlenit císař Josef II., z vděčnosti pojmenovali m. Josefov, větší část žid. m. kvůli hygieně zbořena při asanaci konc. 19.st., to nejcennější zůstalo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Staronová synagoga – raná gotika, vertikálita štítu, opěrné pilíře, gotika používá kromě kamenů také cihly nebo omítku, uvnitř nejstarší pražský gotický portál (<i>k nahlédnutí</i>); legenda: rabín Löw oživil golema, jednou ho nechal bez dozoru a golem vše kolem sebe ničil, proto byl navždy uložen na půdě synagogy • Židovská obřadní síň¹⁹¹² – <i>naproti synagoze v průhledu na konci ulice</i>, novorománský sloh používá prvky románského, např. podvojná okna (<i>1.p.</i>) a potrojná o. (<i>2.p.</i>); budova k pohřeb. obřadům, za ní historický starý žid. hřbitov
14	zpět do Pařížské, vP, pak vL ul. Široká	před kostelem naproti přes ulici	<p>KOSTEL SV. DUCHA^{2.čtvrť.14.st.}</p> <ul style="list-style-type: none"> • raná gotika, po požáru barokně přestavěn • opakov. prvků gotiky – vP na presbytáři vertikálita oken, lom. oblouky, op. pilíře • lze rozlišit, které části jsou původní a které přestavěné (věž, okna lodi)
15	1.ul.vP a dál rovně	před portálem	<p>CHRÁM P. MARIE PŘED TÝNEM (Týnský chrám)^{14.-16.st.} – farní kostel a nejvyšší stavba St. Města, název od původní tržní osady (týn, Ungelt), v době husitství sídlo arcibiskupů Jana Rokycany a Luciana Augustina z Mirandoly, vrchol. a pozdní got.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • <u>presbytář</u> – vL, vrchol. gotika, opěrné pilíře, kružba v lomených obloucích oken • <u>basilika</u> – pravou basiliku poznáme dle oken hlavní lodi, boční loď má vlastní o. • <u>severní portál</u>^{poč. 15.st.} – v tympanonu nad vchodem mimořádně hodnotný reliéf Kristových pašijí, portál kryje baldachýn s žebrovou klenbou <p>→ pokračování výkladu na náměstí</p>
16	vP podél kostela na náměstí	naproti Týnské škole	<p>→ ÚKOL PRO STUDENTY č. 5</p> <p>Staroměstské náměstí – průčelí Týnského chrámu, dům U Kamenného zvonu, Týnská škola, kružba, žebra, vitráž, Matěj Rejsek</p>
17	vP a hned vL do Celetné	chodník před Prašnou branou	<p>PRAŠNÁ BRÁNA¹⁴⁷⁵ – na místě brány měst. opevnění směrem na K. Horu, měla plnit reprezentační funkci i pro krále Vladislava Jagellonského, který sídlil vL v Králově dvoře (na jeho místě dnes Obecní dům); později sklad střelného prachu (odtud název)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>vladislavská gotika</u> – vysoké hranaté okno, nad ním vimperk (trojúhelníková ozdoba), oslí hřbet žeber v lom. oblouku, stavitel M. Rejsek se inspiroval Most. věží, pův. sochy nedochovány, údajný Rej. autoportrét ve vrcholu oblouku brány • <u>novogotická přestavba</u>^{dokončena 1886} – arch. Josef Mocker doplnil poškozenou Rejskovu výzdobu, přidány nové sochy světců a 4 českých králů – na každé straně brány 2 (úkol pro studenty – který je Přemysl Otakar II., Karel IV., Jiří z Poděbrad a Vladislav Jagellonský, vodítkem jsou novogotické iniciály)
Konec			

Zpracoval mBp, oavin, ver. 20-02-13